

GARANCIE PRÁVA NA SPRAVODLIVÝ PROCES V KONANÍ PROTI UŠLÉMU

V zmysle požiadaviek práva na spravodlivý proces vyplýva z ustanovení § 362 Trestného poriadku pre obvineného, ktorý bol odsúdený v neprítomnosti, právo iniciovať opätovné prejednanie svojej veci z dôvodov nesplnenia podmienok ustanovených v § 358 ods. 1 Trestného poriadku. Úlohou súdov konajúcich o takomto návrhu je posúdenie otázky, či si obvinený svoju neprítomnosť na konaní zavinil sám, napríklad tým, že sa trestnému procesu úmyselne vyhol pobytom v cudzine, keďže garancie vyplývajúce z práva na spravodlivý proces takému obvinenému nárok nové konanie nepriznávajú.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 346/2020 z 27. augusta 2020)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť V. B., zastúpeného Advokátskou kanceláriou Bauer s. r. o., Dénešova 19, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Richard Bauer, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 14 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 5 ods. 1 a 3 a čl. 6 ods. 1 a 3 Dohovoru o ochrane ľudským práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 97/2010 a jeho uznesením z 18. februára 2019 a postupom Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 89/2019 a jeho uznesením z 28. novembra 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť V. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. februára 2020 doručená ústavná sťažnosť V. B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného Advokátskou kanceláriou Bauer s. r. o., Dénešova 19, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Richard Bauer, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 14 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 5 ods. 1 a 3 a čl. 6 ods. 1 a 3 Dohovoru o ochrane ľudským práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 97/2010 a jeho uznesením z 18. februára 2019 a postupom Krajského súdu

v Nitre (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 89/2019 a jeho uznesením z 28. novembra 2019.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi bolo vykonané trestné konanie, a to vo forme konania proti ušlému, v rámci ktorého bol rozsudkom okresného súdu z 15. apríla 2013 v spojení s rozsudkom krajského súdu zo 7. novembra 2013 uznaný vinným zo zločinu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. a) a ods. 2 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) a z prečinu ublíženia na zdraví podľa § 156 ods. 1 Trestného zákona, za čo mu bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere štyroch rokov. Sťažovateľ 1. augusta 2018 adresoval prostredníctvom svojho obhajcu okresnému súdu návrh na opätovné prejednanie jeho trestnej veci, v ktorom navrhol zrušiť označený odsudzujúci rozsudok a prejednať jeho trestnú vec opätovne v jeho prítomnosti z dôvodu, že pre vykonanie konania v jeho neprítomnosti (konania proti ušlému) neboli splnené zákonom určené podmienky. Uznesením okresného súdu sp. zn. 6 T 97/2010 z 18. februára 2019 bol uvedený návrh sťažovateľa zamietnutý na základe konštatovania okresného súdu, že sťažovateľ nepreukázal odôvodnenosť svojho návrhu – nesplnenie podmienok pre vykonanie konania proti ušlému, a toto konštatovanie podporil okresný súd argumentáciou, že sťažovateľ sa pobytom v cudzine úmyselne vyhýbal trestnému konaniu a tiež hroziacemu trestu. Sťažnosť sťažovateľa, ktorú proti uvedenému rozhodnutiu okresného súdu podal, bola podľa § 193 ods. 1 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tos 89/2019 z 28. novembra 2019 zamietnutá.

3. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ uvádza, že sa o svojom právoplatnom odsúdení dozvedel až 8. februára 2018, keď bol v Spojených štátoch amerických (ďalej len „USA“) zadržaný na podklade medzinárodného zatýkacieho rozkazu okresného súdu z 21. januára 2014. Sťažovateľ prezentuje stanovisko, že pre vykonanie trestného stíhania proti jeho osobe (ďalej aj „základné konanie“) v jeho neprítomnosti neboli splnené zákonné podmienky, keďže sa podľa jeho názoru trestnému konaniu nikdy útek do cudziny nevyhýbal, mal eminentný záujem zúčastniť sa celého súdneho konania a očakával doručenie podanej obžaloby tak zo strany svojho obhajcu, ako aj zo strany konajúcich súdov. Sťažovateľ považuje obe namietané rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu, ktorými nebolo vyhovené jeho návrhu na opätovné prejednanie jeho trestnej veci v jeho prítomnosti, za arbitrárne a neodôvodnené, porušujúce všetky jeho namietané práva zaručené ústavou, listinou a dohovorom.

4. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ dôvodí, že ho jeho obhajca, ktorého k svojej obhajobe splnomocnil ešte v prípravnom konaní 23. januára 2009, vôbec neinformoval o skončení vyšetrovania, o podaní obžaloby v jeho trestnej veci a o termínoch verejného zasadnutia a hlavného pojednávania a takisto neinformoval konajúce súdy v základnom konaní o adrese pobytu sťažovateľa v USA (P. univerzita v meste F.), kde sa nachádzal z dôvodu študijného pobytu, ktorú obhajcovi podľa svojho vyjadrenia oznámil. Sťažovateľ upresňuje, že z týchto dôvodov bola plná moc uvedenému obhajcovi vypovedaná 29. marca 2012 a 22. mája 2012, pričom s obhajcami, ktorých mu zvolili následne jeho rodinní príslušníci bez jeho súhlasu a vedomia, nijako nekomunikoval. Svoju obhajobu v priebehu vedeného konania tak považuje sťažovateľ za „fiktívnu“ a konajúcim súdom v základnom konaní vytyka, že v uvedenom smere v záujme ochrany jeho práva na obhajobu nevykonali žiadnu nápravu.

5. Podľa mienky sťažovateľa súdy v základnom konaní nevykonali efektívne opatrenia na zistenie jeho pobytu v USA, kde sa podľa svojho vyjadrenia zdržiaval od 26. februára 2010 na účel študijného pobytu a práce, a to na legálnej báze, keď mu boli vydané študentské víza.

Presná adresa pobytu sťažovateľa mala byť podľa jeho názoru okresnému súdu známa v čase od 11. októbra 2010 do 22. októbra 2010, no okresný súd ju podľa mienky „zákonne nevyužil“. Sťažovateľ dôvodí, že pri riadnom a včasnom zaslaní obžaloby spolu s výzvou a tiež predvolaním na určený termín verejného zasadnutia alebo hlavného pojednávania na označenú adresu v USA by si tieto písomnosti riadne prevzal a dostavil by sa pred súd osobne na účel výkonu svojich práv vo vedenom trestnom konaní. V tomto smere pokračuje v argumentácii a je toho názoru, že okresný súd a krajský súd v základnom konaní nevykonali všetky dostupné úkony a opatrenia, vrátane využitia pomoci kompetentných inštitúcií USA k zisteniu jeho aktuálneho pobytu v cudzine na účel kontaktovania jeho osoby a doručenia relevantných písomností.

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti v závere namieta, že si okresný súd v základnom konaní nespĺnil svoju zákonnú povinnosť v zmysle § 361 ods. 2 Trestného poriadku, a to vhodným spôsobom uverejniť predvolanie na verejné zasadnutie, keď sa podľa vyjadrenia sťažovateľa v spisovom materiáli síce nachádza rukou písaná poznámka neznámej osoby o vyvesení termínu verejného zasadnutia na úradnej tabuli okresného súdu určeného k dátumu 25. marec 2011, a to 21. februára 2011, avšak túto písomnosť nepovažuje za dostatočný dôkaz o tom, že sa tak skutočne aj stalo. Napokon sťažovateľ svoju argumentáciu završuje námietkou, že pri jeho zadržaní v USA na podklade medzinárodného zatýkacieho rozkazu nebolo zo strany okresného súdu a krajského súdu zabezpečené jeho náležité poučenie o možnosti podať návrh na opätovné prejednanie jeho trestnej veci podľa § 362 ods. 1 Trestného poriadku.

7. Na základe všetkých uvedených skutočností sťažovateľ žiada, aby ústavný súd v jeho veci rozhodol nálezhom, ktorým by vyslovil porušenie jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 14 ods. 1 a 2 listiny a práv podľa čl. 5 ods. 1 a 3 a čl. 6 ods. 1 a 3 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 97/2010 a jeho uznesením z 18. februára 2019 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 89/2019 a jeho uznesením z 28. novembra 2019, predmetné uznesenia okresného súdu a krajského súdu zrušil a vrátil vec sťažovateľa okresnému súdu na nové konanie a priznal tiež sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Východiskové ústavnoprávne normy

8. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

11. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v ustanovení § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v ustanovení § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu

na ďalšie konanie. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania: a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom a jeho závery

12. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta porušenie všetkých svojich označených práv zaručených ústavou, listinou a dohovorom rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu, ktorými bol zamietnutý jeho návrh na opätovné prejednanie jeho trestnej veci, keď bol sťažovateľ v predchádzajúcom konaní odsúdený vo svojej neprítomnosti v tzv. konaní proti ušlému.

K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 14 ods. 1 a 2 listiny a jeho práv podľa čl. 5 ods. 1 a 3 a čl. 6 ods. 1 a 3 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 97/2010 a jeho uznesením z 18. februára 2019

13. V zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd v konaní podľa čl. 127 ústavy ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Vo vzťahu k označenému prvostupňovému rozhodnutiu okresného súdu a jemu predchádzajúcemu postupu disponoval sťažovateľ opravným prostriedkom –sťažnosťou, ktorú aj využil. O sťažnosti bol oprávnený a povinný rozhodnúť krajský súd ako súd nadriadený. Existencia opravného konania pred krajským súdom nepripúšťa možnosť ústavného súdu rozhodovať o napadnutom prvostupňovom rozhodnutí (a jemu predchádzajúcom postupe), keďže sťažnosť v danom prípade predstavovala účinný právny prostriedok ochrany práv sťažovateľa vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu (porov. mutatis mutandis II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09). Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia v ústavnej sťažnosti označených práv označeným uznesením okresného súdu a jemu predchádzajúcim postupom odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci.

K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 14 ods. 1 a 2 listiny a jeho práv podľa čl. 5 ods. 1 a 3 a čl. 6 ods. 1 a 3 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 89/2019 a jeho uznesením z 28. novembra 2019

14. V zmysle judikatúry ústavného súdu za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mal preskúmať po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03).

15. Ústavná ochrana základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy je rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity vyplývajúcim z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa

ktorého sú všeobecné sudy primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ako aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách, a preto skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňujúce a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 67/04, III. ÚS 581/2015).

16. Ústavný súd sa oboznámil s právnou úpravou aplikovanou v prípade sťažovateľa a tiež s obsahom odôvodnenia namietaného uznesenia krajského súdu v spojení s odôvodnením uznesenia okresného súdu (právny názor zakotvený v ustálenej judikatúre ústavného súdu totiž zahŕňa požiadavku komplexného posudzovania rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania, pozri napr. IV. ÚS 350/09, II. ÚS 112/2020), aby v intenciách požiadaviek uvedených v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto uznesenia posúdil, či bol výkon právomoci krajského súdu pri rozhodovaní o opodstatnenosti návrhu sťažovateľa na opätovné prejednanie jeho trestnej veci zlučiteľný s limitmi sťažovateľom namietaných článkov ústavy, listiny a dohovoru.

17. Podľa § 358 ods. 1 Trestného poriadku „konanie proti ušlému“ možno vykonať proti tomu, kto sa vyhýba trestnému konaniu pobytom v cudzine alebo tým, že sa skrýva (ďalej len „ušlý“).

Podľa § 358 ods. 2 Trestného poriadku proti osobe mladistvej toto konanie nemožno použiť, ak v čase konania nedovŕšila devätnásť rok svojho veku.

Podľa § 359 Trestného poriadku obvinený musí mať v konaní proti ušlému vždy obhajcu. Ten má rovnaké práva ako obvinený.

Podľa § 360 Trestného poriadku konanie pred súdom sa vykonáva podľa ustanovení tohto dielu na návrh prokurátora, ktorý ho môže podať už v obžalobe, alebo i bez takého návrhu na základe opatrenia predsedu senátu.

Podľa § 361 ods. 1 Trestného poriadku všetky písomnosti určené obvinenému sa doručujú iba obhajcovi. Podľa ustanovenia § 361 ods. 2 Trestného poriadku predvolanie na hlavné pojednávanie a na verejné zasadnutie sa tiež vhodným spôsobom uverejní. Hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie sa potom vykoná aj v neprítomnosti obvineného, a to bez ohľadu na to, či sa obvinený o ňom dozvedel.

Podľa § 362 ods. 1 Trestného poriadku odsúdený v konaní podľa tohto dielu má právo podať návrh na opätovné prejednanie svojej veci súdom v jeho prítomnosti pre nesplnenie podmienok podľa § 358 ods. 1 do uplynutia šiestich mesiacov odo dňa, keď sa dozvedel o trestnom stíhaní alebo odsúdení, najneskôr však v príslušnej premlčacej dobe ustanovenej v Trestnom zákone. Podľa § 362 ods. 2 Trestného poriadku ak súd zistí splnenie podmienok podľa odseku 1, zruší skoršie rozhodnutia a pokračuje v konaní na podklade pôvodnej obžaloby; inak návrh zamietne. Podľa § 362 ods. 3 Trestného poriadku proti uzneseniu podľa odseku 2 je prípustná sťažnosť.

18. Okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval, že obsah spisového materiálu v trestnej veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. 6 T 97/2010 preukazuje splnenie zákonných podmienok pre vykonanie konania proti ušlému v zmysle § 358 ods. 1 Trestného poriadku. V prvom rade poukázal okresný súd na skutočnosť, že sťažovateľovi bolo 20. januára 2009 oznámené uznesenie o vznesení obvinenia, proti ktorému uplatnil sťažnosť, ďalej že bol

sťažovateľ v prípravnom konaní zastúpený zvoleným obhajcom, ktorý sa riadne zúčastňoval úkonov prípravného konania a že po skončení vyšetrovania bolo sťažovateľovi 10. decembra 2009 doručené upovedomenie o preštudovaní vyšetrovacieho spisu a 20. mája 2010 mu bolo doručovaná obžaloba. Podľa vyjadrenia okresného súdu sa sťažovateľ nezúčastnil nariadeného termínu verejného zasadnutia o predbežnom prejednaní obžaloby, pričom predvolanie na uvedené verejné zasadnutie mu nebolo možné doručiť ani na adresu trvalého pobytu a ani na inú súdom zistenú adresu, keď bolo zároveň lustráciou v registri obyvateľstva zistené, že údaje sťažovateľa sa v ňom nenachádzajú. Obhajca sťažovateľa na uvedenom verejnom zasadnutí konajúci súd informoval, že sťažovateľ by mal byť odcestovaný v USA, poškodený zase prezentoval informáciu, že by sa mal sťažovateľ zdržiavať v Kanade. Vzhľadom na uvedené konajúci súd v základnom konaní realizoval žiadosť o vypátranie pobytu sťažovateľa a súčasne príslušná vojenská prokuratúra overovala pobyt sťažovateľa v Kanade na základe spolupráce s kanceláriou veľvyslanectva Kanady. Následne 23. septembra 2010 bola konajúcemu súdu zo strany vojenskej prokuratúry zaslaná správa, že sťažovateľ zrušil na území Slovenskej republiky evidenciu svojho pobytu a mal by sa zdržiavať na území USA v meste F. Tieto informácie boli zistené od rodinných príslušníkov sťažovateľa (rodičov), ktorí uviedli, že mu v mieste ich bydliska zrušili trvalý pobyt, avšak bližšie kontaktné údaje na sťažovateľa uviesť nevedeli. Konajúci súd rovnako zistil, že proti sťažovateľovi je vedené aj ďalšie trestné stíhanie pre zločin zneužívania právomoci verejného činiteľa a ďalšie trestné činy, v rámci ktorého príslušný okresný súd podal návrh na vydanie príkazu na zatknutie a medzinárodný zatýkací rozkaz. Okresný súd ďalej v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že aj príslušný útvar Ministerstva vnútra Slovenskej republiky vykonal bezúspešne viacero previerok na zistenie pobytu odsúdeného a že zo správy Ministerstva zahraničných vecí USA vyplynulo, že sťažovateľ požiadal 18. februára 2010, teda po termíne preštudovania vyšetrovacieho spisu a pred podaním obžaloby o študentské víza v USA s platnosťou do 7. mája 2010, kde ako adresu svojho pobytu označil adresu P. univerzity v meste F., pričom po uplynutí platnosti víz, a to k 30. septembru 2010 neexistoval záznam o tom, že by sťažovateľ opustil územie USA. Okresný súd ďalej dôvodil, že konajúci súd v základnom konaní doručoval sťažovateľovi predvolanie na adresu, ktorú uviedol sťažovateľ pri vstupe do USA, a zisťoval informácie o pobyte sťažovateľa u slovenských inštitúcií, pričom vojenská prokuratúra zaslala konajúcemu súdu na vedomie medzinárodný zatýkací rozkaz z 29. októbra 2010, ktorý bol vydaný už v spomenutom inom trestnom konaní vedenom proti sťažovateľovi. Vzhľadom na neúspešnosť všetkých uvedených aktivít k zisteniu pobytu sťažovateľa vydal konajúci súd opatrenie o konaní proti sťažovateľovi ako proti ušlému, príkaz na zatknutie a medzinárodný zatýkací rozkaz, ktoré boli doručené Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky a tiež Národnej ústredni Interpol a ktoré sa ku dňu konania verejného zasadnutia (30. novembra 2011) nepodarilo zrealizovať. Konajúcemu súdu bolo následne Národnou ústredňou Interpol oznámené, že bola získaná pozitívna informácia o nelegálnom pobyte sťažovateľa v USA, konajúci súd preto predložil 27. februára 2012 medzinárodný zatýkací rozkaz vydaný na sťažovateľa, a to pre účely jeho vyhostenia z uvedenej krajiny. Okresný súd ďalej v odôvodnení svojho uznesenia poukázal na to, že pôvodný obhajca sťažovateľa v základnom konaní doručil konajúcemu súdu zrušenie plnej moci, pričom následne bola konajúcemu súdu predložená plná moc pre zastupovanie sťažovateľa novým obhajcom, ktorú mu udelila 2. apríla 2012 matka sťažovateľa, ďalej tiež to, že do spisového materiálu bolo doručené 22. mája 2012 vypovedanie plnej moci označenému pôvodnému obhajcovi, ktoré doručil sťažovateľ (zaslaná bola sťažovateľom z Arizony v USA, bez toho aby sťažovateľ

v tomto podaní uviedol svoju aktuálnu adresu v USA). Keďže nový obhajca sťažovateľa, ktorému plnú moc udelila matka sťažovateľa, túto 28. novembra 2012 vypovedal, konajúci súd rozhodol o ustanovení obhajcu podľa § 37 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku, ktorý po vydaní prvostupňového rozsudku okresného súdu podal proti nemu odvolanie. Okresný súd dodal, že po právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku vydal konajúci súd 21. januára 2014 medzinárodný zatýkací rozkaz z dôvodu, že sťažovateľ nenastúpil výkon uloženého trestu odňatia slobody, ktorý bol doručený Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, keďže toto komunikovalo s Národnou ústredňou Interpol na účel deportácie sťažovateľa. Takisto okresný súd doplnil, že sťažovateľ už po právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku doručil plnú moc, ktorú 19. júla 2016 udelil novému obhajcovi. Na základe takto prezentovaných skutkových okolností okresný súd zhrnul, že sťažovateľ mal vedomosť o tom, že je proti jeho osobe vedené trestné stíhanie, no napriek tomu opustil miesto svojho bydliska a odcestoval do zahraničia bez toho, aby pre účely vedeného trestného konania oznámil, kde sa bude zdržiavať a preberať písomnosti orgánov činných v trestnom konaní a súdov, nezdržiaval sa v mieste pobytu evidovaného v registri obyvateľov, ani na adrese prechodného pobytu, zrušil svoj trvalý pobyt u rodičov a neprihlásil sa na pobyt v žiadnej obci (meste) v Slovenskej republike, pričom vykonanými opatreniami sa nepodarilo zabezpečiť jeho účasť na úkonoch trestného konania, čím došlo k naplneniu zákonných podmienok pre uskutočnenie konania proti ušlému. Okresný súd nad rámec doplnil, že sťažovateľ bol v základnom konaní riadne zastúpený obhajcom, a oznámenia o termínoch verejného zasadnutia a hlavného pojednávania boli riadnym spôsobom vyvesené na úradnej tabuli súdu asistentkou senátu, pričom sa na pojednávaniach zúčastňoval priebežne otec sťažovateľa. Okresný súd interpretoval aplikované ustanovenia o konaní proti ušlému, keď vysvetlil, že podmienkou prípustnosti realizácie tohto konania v prípade sťažovateľa bolo preukázanie úmyslu sťažovateľa vyhnúť sa trestnému stíhaniu pobytom v cudzine. Okresný súd konštatoval, že aktívne konanie sťažovateľa po ukončení vyšetrovania spolu so všetkými prezentovanými listinnými dôkazmi takýto úmysel sťažovateľa preukazuje. Okresný súd na tomto mieste vysvetlil, že splnenie označeného predpokladu bolo potrebné posudzovať komplexne a na základe konkrétnych okolností prípadu sťažovateľa bolo potrebné zodpovedať zásadnú otázku, či sťažovateľ pre ospravedlnenie svojej neprítomnosti na území Slovenskej republiky uviedol dostatočný dôvod.

19. Okresný súd a tiež krajský súd v odôvodnení svojich rozhodnutí zdôraznili, že v prípade absencie objektívnych dôvodov neprítomnosti na území Slovenskej republiky, tak ako tomu bolo v prípade sťažovateľa, bol zrejmý zámer sťažovateľa vyhnúť sa pobytom v cudzine trestnému konaniu, keď tento zámer bolo potrebné vykladať v kontexte povinností obvineného v trestnom konaní oznámiť adresu aktuálneho pobytu, na ktorej by bol pre orgány činné v trestnom konaní a pre konajúci súd osobou dosiahnuteľnou a zároveň v kontexte povinnosti občana Slovenskej republiky s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky vyplývajúcej z § 9 zákona č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, podľa ktorého je povinnosťou takejto osoby v prípade cesty do zahraničia na dobu dlhšiu ako deväťdesiat dní ohlásiť túto skutočnosť a súvisiace informácie príslušnému orgánu (štát, miesto pobytu a predpokladanú dobu pobytu). Okresný súd a krajský súd vo svojich rozhodnutiach konštatovali, že bolo preukázané, že sťažovateľ po skončení vyšetrovania opustil územie Slovenskej republiky, odišiel na neznáme miesto, kde sa zdržiaval v úmysle vyhnúť sa trestnému stíhaniu a trestu. Z toho potom oba súde vyvodili právny záver, že sťažovateľ nepreukázal odôvodnenosť svojho

návrhu na opätovné prejednanie jeho trestnej veci, keďže nepreukázal, že pre konanie proti ušlému neboli splnené všetky zákonné podmienky.

20. Podstatou argumentácie ústavnej sťažnosti sťažovateľa je jeho tvrdenie o porušení jeho práva na spravodlivý proces a v jeho rámci práva byť súdený vo svojej prítomnosti.

21. Ústavný súd pripomína, že v trestných veciach je dôležitou súčasťou práva na spravodlivý proces aj právo obvineného (obžalovaného) zúčastniť sa súdneho konania. Samotný Trestný poriadok reflektuje na toto ústavou zaručené základné právo a právo garantované dohovorom a formuluje ho v rámci jednej zo základných zásad trestného konania, podľa ktorej má každý právo, aby jeho trestná vec bola spravodlivo a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom v jeho prítomnosti tak, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, ak tento zákon neustanovuje inak (§ 2 ods. 7 Trestného poriadku). Právo obvineného zúčastniť sa konania pred súdom je chránené aj čl. 6 dohovoru, hoci v ňom nie je výslovne zakotvené, podľa Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) však vyplýva zo zmyslu a účelu dotknutého článku ako celku (rozsudky ESLP vo veciach Hermi proti Taliansku z 18. 10. 2006, č. 18114/02, Colozza proti Taliansku z 12. 10. 1985, č. 9024/80, Poitrimol proti Francúzsku z 23. 10. 1993 č. 14032/88).

22. Právo obvineného zúčastniť sa konania pred súdom však nemá absolútnu povahu. Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre podotkol, že absolútny zákaz vedenia súdneho konania v neprítomnosti obžalovaného by mohol v niektorých prípadoch paralyzovať trestné konanie napr. tým, že by mohlo dôjsť k znehodnoteniu dôkazov, k premlčaniu trestného stíhania alebo dokonca k denegatio iustitae (rozsudok ESLP vo veci Colozza proti Taliansku). Skutočnosť, že trestné konanie bolo vykonané v neprítomnosti obvineného, nie je sama osebe porušením čl. 6 dohovoru. V zmysle judikatúry ESLP má mať obvinený, ktorý bol odsúdený v neprítomnosti, následnú možnosť dosiahnuť nové prejednanie a posúdenie svojej trestnej veci z hľadiska skutkového i právneho, pričom výnimkou z tohto pravidla sú prípady, keď sa jednoznačne preukáže, že sa obvinený svojho práva zúčastniť sa konania pred súdom vzdal alebo že mal v úmysle vyhnúť sa trestnému procesu (rozsudky ESLP vo veciach Sejdovic proti Taliansku z 1. 3. 2006, č. 56581/00, Idalov proti Rusku z 22. 5. 2012, č. 5826/03, Sanader proti Chorvátsku z 12. 2. 2015, č. 66408/12). Inými slovami povedané, obvinený, ktorý si svoju neprítomnosť na konaní zaviniť sám, nemá na nové konanie právo (rozsudok ESLP vo veci Medenica proti Švajčiarsku zo 14. 6. 2001, č. 20491/92) a teda pre obvineného, ktorý sa útekom „vyhol“ trestnému procesu, právo na nové prejednanie veci z čl. 6 dohovoru neplynie.

23. Z už citovaného § 358 ods. 1 Trestného poriadku, upravujúceho tzv. konanie proti ušlému vyplýva, že obvineného možno odsúdiť v jeho neprítomnosti v prípade, že sa vyhýba trestnému konaniu pobytom v cudzine alebo tým, že sa skrýva. Konanie proti ušlému predstavuje osobitný typ konania, ktorý nepochybne do značnej miery obmedzuje ústavné princípy spravodlivého procesu a preto je potrebné dotknuté ustanovenia Trestného poriadku aplikovať spôsobom súladným s požiadavkou čl. 13 ods. 4 ústavy, podľa ktorého pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel a takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ (obdobne pozri nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 200/96 z 21. 11. 1996).

24. Z už citovaných ustanovení § 362 Trestného poriadku, v súlade s už spomenutými požiadavkami dohovoru, vyplýva právo obvineného, ktorý bol odsúdený v neprítomnosti iniciovať opätovné prejednanie svojej veci z dôvodov nesplnenia podmienok stanovených ustanovením § 358 ods. 1 Trestného poriadku. Úlohou súdov konajúcich o takomto návrhu je

posúdenie otázky, či si obvinený svoju neprítomnosť na konaní zaviniť sám, v konkrétnom prípade sťažovateľa, či sa sťažovateľ trestnému procesu úmyselne vyhol pobytom v cudzine.

25. Ústavný súd v súlade s prezentovanými požiadavkami, tak ako sú uvedené v predchádzajúcich bodoch odôvodnenia tohto uznesenia, posúdil aj prípad sťažovateľa a preskúmal, či konajúcimi súdmi zvolená interpretácia aplikovaných ustanovení Trestného poriadku, upravujúcich konanie proti ušlému, nevybočila z medzi stanovených dotknutými článkami ústavy, listiny a dohovoru.

26. Z obsahu odôvodnenia rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu, tak ako je to uvedené v bode 18 a 19 odôvodnenia tohto uznesenia, vyplýva, že sťažovateľ bol o podstate obvinenia vzneseného proti jeho osobe náležite informovaný už v prípravnom konaní oznámením uznesenia o vznesení obvinenia a možnosťou preštudovať vyšetrovací spis pri skončení vyšetrovania, ktoré signalizovalo podanie návrhu na obžalobu, pričom bol súčasne zastúpený zvoleným obhajcom, ktorý sa zúčastnil prípravného konania a nariadeného termínu verejného zasadnutia o predbežnom prejednaní obžaloby, čo je situácia celkom odlišná od už spomenutého prípadu Sejdovic proti Taliansku, kde bol sťažovateľ odsúdený ako ušlý, avšak oficiálne nebol informovaný ani o podstate obvinenia, ani o dátume konania trestného procesu a v procese nebol ani právne zastúpený. Možno teda jednoznačne konštatovať, že sťažovateľ mal o svojom trestnom stíhaní vedomosť. Treba tiež upozorniť, že sťažovateľ vo svojej argumentácii úplne opomína jednu zásadnú skutočnosť, a to, že mu z jeho postavenia obvineného, ktorý bol o vznesení obvinenia náležite informovaný, vyplývala povinnosť zakotvená v ustanovení § 34 ods. 7 Trestného poriadku, podľa ktorého je obvinený povinný na začiatku prvého výsluchu uviesť adresu, na ktorú sa mu majú písomnosti doručovať vrátane písomností určených do vlastných rúk, ako aj spôsob doručovania s tým, že ak túto adresu alebo spôsob doručovania zmení, musí takú skutočnosť bez meškania oznámiť príslušnému orgánu; o doručovaní a následkoch s tým spojených orgán činný v trestnom konaní alebo súd obvineného poučí. Treba tak zdôrazniť, že garancia práva obvineného (obžalovaného) byť prítomný na prejednaní svojej trestnej veci sa realizuje aj skrz splnenia tejto povinnosti. Obvinený má právo, aby ho v záujme realizácie jeho základného práva na prejednanie jeho trestnej veci v jeho prítomnosti orgány činné v trestnom konaní a konajúci súd kontaktovali a zasielali mu relevantné písomnosti a predvolania na adresu, ktorú je povinný vopred poskytnúť a v prípade zmeny ju bez meškania aktualizovať. Tak, ako to vyplýva z odôvodnení rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu, sťažovateľ, vedomý si prebiehajúceho trestného stíhania, si túto povinnosť nesplnil. Z informácií uvedených v namietaných uzneseniach konajúcich súdov vyplýva, že s ohľadom na okolnosť, že sťažovateľ svoj pobyt v cudzine menil a nezotrval na jednom mieste, vykonal okresný súd celkom primerané opatrenia na zistenie jeho pobytu, ktoré však neprinesli výsledok. Ústavný súd je toho názoru, že v kontexte okolností, keď sťažovateľ, ktorý si svoju notifikačnú povinnosť nesplnil, dlhodobo odcestoval do cudziny a následne z cudziny kontaktoval konajúci súd (vypovedanie plnej moci zvolenému obhajcovi) bez toho, aby oznámil svoju aktuálnu adresu, na ktorej by bol pre účely vedeného konania dosiahnuteľný, je záver konajúcich súdov o úmysle sťažovateľa vyhnúť sa trestnému procesu pobytom v cudzine preukázaný mimo rozumných pochybností.

27. Uvedené zistenia, z ktorých konajúce súdy vo svojich rozhodnutiach vychádzali, podľa názoru ústavného súdu dostatočne a celkom jasne preukazujú záver, že sťažovateľ sa vedenému trestnému stíhaniu úmyselne vyhýbal. Sťažovateľ totiž nespochybniteľne o svojom trestnom stíhaní vedel, no napriek tomu sa rozhodol opustiť územie Slovenskej republiky bez toho, aby v rozpore so svojou povinnosťou vyplývajúcou mu z príslušných ustanovení

Trestného poriadku informoval orgány činné v trestnom konaní a konajúci súd o svojom aktuálnom pobyte, pričom neposkytol tieto informácie ani obhajcovi, ktorého si sám zvolil. Ničím nepodložené tvrdenie sťažovateľa, že miesto pobytu v USA oznámil svojmu obhajcovi, sa javí ako nevierohodné, keďže sa tento obhajca na určenom termíne verejného zasadnutia osobne zúčastnil a pred súdom prehlásil, že mu presné miesto pobytu sťažovateľa v USA nie je známe.

28. Ako celkom neopodstatnená a účelová vyznieva okrajová argumentácia sťažovateľa o fiktívnosti výkonu jeho obhajoby v konaní proti ušlému, o nesplnení povinnosti konajúcich súdov poučiť sťažovateľa o možnosti iniciovať opätovné prejednanie trestnej veci a o nesplnení povinnosti konajúceho súdu stanovenej ustanovením § 361 ods. 2 Trestného poriadku (vhodným spôsobom uverejniť predvolanie na verejné zasadnutie). V prvom prípade treba povedať, že samotná skutočnosť podania opravného prostriedku – odvolania proti prvostupňovému odsudzujúcemu rozsudku ustanoveným obhajcom vylučuje záver o pasivite strany obhajoby, kde len zreteľná pasivita obhajcu (či už ustanoveného alebo zvoleného) by mohla byť potenciálnym predpokladom vyžadujúcim si aktívny zásah konajúceho súdu na účel zabezpečenia účinnosti sťažovateľovej obhajoby. V druhom prípade ústavný súd poznamenáva, že samotný Trestný poriadok, ktorý v prípade konania proti ušlému predpisuje nutnú obhajobu, v rámci ktorej obhajca disponuje rovnakými právami ako obvinený a kde okrem iného sa obhajcovi doručujú všetky písomnosti určené obvinenému, takýmto spôsobom vyvažuje absenciu osobného výkonu obhajoby (pre neprítomnosť obvineného) na účel naplnenia záruk spravodlivého procesu. V prípade sťažovateľa bola predpísaná nutná obhajoba dodržaná a všetky písomnosti boli doručované do rúk obhajcu sťažovateľa. Sťažovateľ návrh na opätovné prejednanie svojej trestnej veci podal, a to, či sa mu náležitého poučenia o možnosti podať takýto návrh dostalo zo strany jeho obhajcu alebo konajúcich súdov, je celkom irelevantné. Sťažovateľ sa totiž o možnosti podať takýto návrh dozvedel, svoje právo realizoval, a teda z hľadiska možnosti iniciovať opätovné prejednanie trestnej veci spadajúcej do rámca základného práva na prejednanie trestnej veci v prítomnosti obvineného sa javí tvrdenie sťažovateľa o zásahu do jeho práva prima facie neopodstatnené. V prípade poslednej z uvedených námietok, ktorou sa sťažovateľ snaží spochybniť splnenie povinnosti konajúceho súdu predpísanej ustanovením § 361 ods. 2 Trestného poriadku, ústavný súd poznamenáva, že záznam do spisu, opatrený podpisom úradnej osoby majúcej prístup k spisovému materiálu, predstavuje štandardný spôsob, osvedčujúci vykonanie predpísaného technického úkonu, kde záznam spísal poverený zamestnanec súdu, u ktorého sa vzhľadom na jeho postavenie prezumuje regulárnosť obsahu takéhoto záznamu až do momentu, že by sa hodnoverným spôsobom preukázal opak, čo sa v danom prípade nestalo (sťažovateľ totiž nepredložil žiaden dôkaz o nepravdivosti uvedeného záznamu).

29. Možno teda konštatovať, že právny záver krajského súdu, že v prípade sťažovateľa neboli splnené všetky podmienky pre opätovné prejednanie jeho trestnej veci (keďže sa sťažovateľ trestnému stíhaniu odchodom do cudziny úmyselne vyhol, čím boli vytvorené predpoklady na prejednanie jeho trestnej veci v jeho neprítomnosti), korešponduje so skutkovými zisteniami, a tieto zistenia nie sú výsledkom svojvôle, keďže majú logickú podobu, kde argumenty sú jasne vysvetlené a sú súčasne dostatočne zrozumiteľné. Ústavný súd je toho názoru, že krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia v spojení s odôvodnením rozhodnutia okresného súdu poskytol relevantným otázkam formulovaným sťažovateľom v jeho návrhu a uplatnenej sťažnosti náležitú a presvedčivú odpoveď. Ústavný súd súčasne zastáva názor, že krajským súdom prezentovaná interpretácia jednotlivých ustanovení

aplikovaných právnych noriem nijako nepopiera ich účel a zmysel a má teda z hľadiska ich ústavnej konformnosti akceptovateľnú podobu.

30. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd posúdil ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia všetkých jeho označených práv uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tos 89/2019 z 28. novembra 2019 a jemu predchádzajúcim postupom ako zjavne neopodstatnenú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

31. S ohľadom na uvedené bolo o ústavnej sťažnosti sťažovateľa potrebné rozhodnúť tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.